

Stockholm den 22 september 2015

R-2015/1143

Till Justitiedepartementet

Ju2015/05069/L5

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 26 juni 2015 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor (SOU 2015:63).

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker förslaget såvitt avser 3 § andra punkten i förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall.

Advokatsamfundet anser även att påföljden för finansiering av terrorismresor enligt 3 a § förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall bör bestämmas till ett års fängelse.

I övrigt har Advokatsamfundet ingen erinran mot förslagen till ändringar, men vill framföra vissa allmänna synpunkter och reflektioner, vilka framgår i det följande.

Allmänna synpunkter

Advokatsamfundet anser det vara viktigt att Sverige fullföljer sina internationella åtaganden. Det gäller inte minst när det kommer till att bekämpa gränsöverskridande kriminalitet såsom internationell terrorism, som utgör ett hot mot det demokratiska samhällets grundvalar. Som en följd av den allvarliga brottslighet som terrorism utgör, måste det kunna ställas höga krav på att den bekämpas effektivt med hjälp av lagar som bygger på de grundläggande rättsliga principerna i en rättsstat.

Säkerhetsrådets resolution 2178 (2014) lämnar dock mycket övrigt att önska härvidlag.

Advokatsamfundet delar dock utredningens bedömning av vilka lagändringar som krävs för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014), utom vad avser påföljdsbestämningen för finansiering av terrorismresor.

Terroristbrottet definieras i dag i 2 § terroristbrottslagen, men terroristbrottet är ett av de brott som ingår i det som kallas för särskilt allvarlig brottslighet enligt finansieringslagen och rekryteringslagen. De båda senare lagarna hänvisar i sin tur till ett stort antal konventioner och andra internationella instrument där det ges olika definitioner eller hänvisningar till vad som avses med terrorism. Utifrån ett systematiskt perspektiv är det inte tillfredsställande att terroristbrottet ingår i definitionen av särskilt allvarlig brottslighet, som i sin tur anses vara en definition av terroristbrottet i en mer allmän mening.

Bristen i klarhet vad gäller definitionen av terrorism och vilka rekvisit som konstituerar ett terroristbrott, är särskilt besvärande då flera av de förslag som nu ska genomföras motiveras av att det är terrorism som ska bekämpas. Till det kommer att den nu aktuella kriminaliseringen avser handlingar som ligger väldigt långt ifrån själva terroristhandlingen i både tid och rum. I flera fall kriminaliseras helt vardagliga handlingar som till exempel att resa eller gåvor mellan familjemedlemmar utifrån ett helt övervägande subjektivt perspektiv.

Samtidigt vill Advokatsamfundet understryka att det är samfundets uppfattning att lagstiftningen som syftar till att bekämpa terrorism framstår som svåröverskådlig, snårig och full av olika hänvisningar till olika syften och avsikter hos de agerade, och många gånger tveksam sett utifrån ett legalitetsperspektiv, vilket uppenbarligen riskerar att göra den ineffektiv och svårtillämpad. Advokatsamfundet vill därför å det starkaste uppmana regeringen att göra en samlad översyn av terroristlagstiftningen i avsikt att göra den mer effektiv i kampen mot terrorism.

Påföljdsförslaget i 3 a § förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Som konstaterats av utredningen (s. 127 f.) innebär den föreslagna bestämmelsen en utvidgad kriminalisering av handlingar som ligger långt bak bland förfälsdelikten.

Någon övertygande motivering till att finansieringen av en resa i syfte att utbilda sig ska innehålla samma straffskala som finansieringen av särskilt allvarlig brottslighet, ges inte i utredningen. Det är svårt att frigöra sig från misstanken att straffskalan i detta fall snarare motiveras av en önskan om att möjliggöra en tillämpning av tvångsmedelsbestämmelserna än av gärningens straffvärde sett ur ett systematiskt perspektiv.

Mot den bakgrunden anser Advokatsamfundet att påföljden bör bestämmas till ett års fängelse.

Förslaget till 3 § andra punkten lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Advokatsamfundet avstyrker den föreslagna lagförändringen om kriminaliseringen av finansiering av personer eller sammanslutning av personer som grundar sig på FATF:s rekommendationer.

Förslaget (se s. 137 ff.) innebär en synnerligen omfattande kriminalisering av transaktioner som, normalt sett, betraktas som helt naturliga och till och med vällovliga. Det handlar om allt från gåvor mellan anhöriga till bidrag till humanitära projekt. Syftet bakom transaktionen ignoreras helt, utan avgränsningen av det straffbara området bestäms uteslutande av om mottagaren begår, försöker begå, förbereder eller medverkar till särskilt allvarlig brottslighet. Något samband mellan transaktionen och mottagarens koppling till särskilt allvarlig brottslighet uppställs inte heller.

Eftersom lagförslaget inte uppställer något krav på samband mellan transaktionen och den särskilt allvarliga brottsligheten och inte heller anger något rekvisit för när mottagaren ska anses exempelvis förbereda särskilt allvarlig brottslighet, innebär kriminaliseringen att stora krav vad gäller kunskapen om terroristlagstiftningen ställs på den som överlämnar medlen.

Sett mot bakgrund av vad som tidigare anförts angående terroristlagstiftningens svåröverskådliga och svårtillämpade karaktär och med beaktande av att det som avses med kriminaliseringen är i många fall helt naturliga mellanhavanden mellan människor, såsom att bidra till en anhörigs försörjning eller att bidra till att förnödenheter tillhandahålls flyktingar i ett krigsområde via en organisation av något slag, kan inte förslaget rimligtvis anses uppfylla legalitetsprincipens krav på precision och tydlighet vad gäller det straffbara handlandet.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg